

LEGEA
monumentelor de for public

nr. 192 din 30.09.2011

Monitorul Oficial nr.197-202/569 din 18.11.2011

* * *

C U P R I N S

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE

[Articolul 1.](#) Obiectul prezentei legi

[Articolul 2.](#) Noțiuni de bază

[Articolul 3.](#) Clasarea monumentelor de for public

[Articolul 4.](#) Statutul de monument de for public

[Articolul 5.](#) Realizarea monumentelor de for public

[Articolul 6.](#) Proprietatea asupra monumentelor de for public

Capitolul II

ÎNFIINȚAREA ȘI PROTEJAREA MONUMENTELOR DE FOR PUBLIC

[Articolul 7.](#) Înființarea monumentelor de for public

[Articolul 8.](#) Zona de protecție

[Articolul 9.](#) Protejarea monumentelor de for public

Capitolul III

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU MONUMENTELE DE FOR PUBLIC

[Articolul 10.](#) Consiliul Național pentru Monumentele de For Public

[Articolul 11.](#) Atribuțiile Consiliului

[Articolul 12.](#) Retribuirea membrilor Consiliului

Capitolul IV

ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ȘI LOCALE

[Articolul 13.](#) Atribuțiile Ministerului Culturii

[Articolul 14.](#) Atribuțiile autorităților administrației publice locale

[Articolul 15.](#) Atribuțiile proprietarilor și ale titularilor dreptului de administrare

Capitolul V

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREZENTEI LEGI

[Articolul 16.](#) Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

Capitolul VI

DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE

[Articolul 17.](#) Îndatoririle autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea

[Articolul 18.](#) Îndatoririle Guvernului

Notă: În cuprinsul legii, sintagma „Ministerul Educației, Culturii și Cercetării”, la orice formă gramaticală, se substituie cu sintagma „Ministerul Culturii” la forma gramaticală corespunzătoare, iar sintagma „ministrului educației, culturii și cercetării” – cu sintagma „ministrului culturii”, conform Legii nr.156 din 09.06.2022, în vigoare 01.07.2022

În scopul creării condițiilor optime pentru promovarea valorilor naționale și internaționale prin intermediul operelor de artă monumentală amplasate în spații publice, integrării lor în politicile culturale, educaționale, de dezvoltare urbanistică și de amenajare a teritoriului, asigurării unui cadru juridic adecvat pentru edificarea și protejarea acestui tip de monumente, ajustat la prevederile convențiilor și recomandărilor UNESCO și ale Consiliului Europei referitoare la domeniul patrimoniului cultural, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I **DISPOZIȚII GENERALE**

Articolul 1. Obiectul prezentei legi

Prezenta lege reglementează regimul juridic general al înființării, realizării, amplasării, administrării și protejării monumentelor de for public.

Articolul 2. Noțiuni de bază

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

monumente de for public – bunuri imobile opere de artă plastică monumentală (compoziții spațial-volumetrice, statui, busturi, plăci comemorative cu relief sculptural, troițe, cruci), împreună cu terenul delimitat pentru ele, avînd caracter decorativ, comemorativ sau religios, amplasate în spații publice, pe terenuri aflate în domeniul public al statului ori al unităților administrativ-teritoriale;

teren al monumentului de for public – teren/suprafață de pămînt special delimitată, pe care este amplasată opera de artă plastică monumentală, conținînd, parțial sau integral, amenajarea specifică aferentă, care este parte integrantă a monumentului (îngrădiri decorative, răzoare, gazon, accesuri, denivelări în trepte etc.);

zonă de protecție a monumentului de for public – spațiu cu regim special de protecție, stabilit de jur-împrejurul terenului monumentului de for public pentru a asigura protejarea și punerea lui în valoare, accesul fizic și vizual la acesta.

[Art.2 în redacția [Legii nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Articolul 3. Clasarea monumentelor de for public

Monumentele de for public sînt clasate, în funcție de importanța sau semnificația lor, în două categorii: categoria A – monumente cu statut național de protecție; categoria B – monumente cu statut local de protecție.

Articolul 4. Statutul de monument de for public

(1) Statutul de monument de for public se atribuie doar operelor de artă plastică monumentală a căror edificare în spații publice s-a realizat în conformitate cu prevederile prezentei legi.

(2) Pentru operele de artă plastică monumentală edificate anterior intrării în vigoare a prezentei legi, statutul de monument de for public se atribuie doar în cazul în care plasarea acestora în spațiul public s-a realizat în conformitate cu prevederile legale din domeniu în vigoare la data edificării.

(3) Sînt asimilate monumentelor de for public operele de artă plastică monumentală realizate în tehnica mozaicului, picturii murale sau a reliefului, executate pe fațadele clădirilor cu acces vizual în spațiul public.

(4) Operele sculpturale figurative sau neconvenționale (obiecte, statui, forme) care nu reprezintă/comemorează o persoană istorică concretă sau un eveniment/moment istoric, de dimensiuni reduse, fără soclu, amplasate direct pe suprafața pământului, pavajului, fără organizarea/modificarea specifică a spațiului antropic/natural aferent, nu dispun de statutul de monument de for public.

(5) Se interzice edificarea pe terenuri aflate în proprietate privată a operelor de artă plastică monumentală care pot fi vizibile în spațiul public, precum și a celor care pot fi vizitate liber.

(6) Operele monumentale amplasate în cimitire nu se află sub incidența prezentei legi.

[Art.4 în redacția [Legii nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Articolul 5. Realizarea monumentelor de for public

(1) Monumentele de for public se realizează în interes public și constituie cauză de utilitate publică.

(2) Monumentele de for public se pot realiza după cum urmează:

a) în cadrul unor programe și proiecte culturale finanțate din alocații de la bugetul de stat și/sau de la bugetele locale, potrivit prevederilor legale în vigoare;

b) în cadrul unor parteneriate constituite între autorități și/sau instituții publice subordonate acestora și persoane fizice sau juridice de drept privat, având drept scop susținerea unor programe sau proiecte de artă plastică monumentală;

c) în cadrul unor programe sau proiecte culturale promovate și susținute exclusiv din fonduri private, de persoane fizice sau juridice de drept privat.

(3) Asupra imobilelor pe care sînt amplasate monumente de for public se aplică servituți de utilitate publică.

[Art.5 modificat prin [Legea nr.179 din 18.07.2024](#), în vigoare 05.08.2024]

[Art.5 modificat prin [Legea nr.172 din 27.07.2018](#), în vigoare 24.08.2018]

Articolul 6. Proprietatea asupra monumentelor de for public

(1) Monumentele de for public aparțin domeniului public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale.

(2) Monumentele de for public proprietate publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale sînt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile. Acestea pot fi date în administrare instituțiilor publice, în condițiile legii, cu avizul prealabil obligatoriu al Ministerului Culturii.

[Art.6 modificat prin [Legea nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Capitolul II

ÎNFIINȚAREA ȘI PROTEJAREA MONUMENTELOR DE FOR PUBLIC

Articolul 7. Înființarea monumentelor de for public

(1) Înființarea, strămutarea și desființarea monumentelor de for public se fac prin ordinul ministrului culturii.

(2) În cazul monumentelor de for public propuse a fi edificate pe terenuri proprietate a unităților administrativ-teritoriale sau a unității teritoriale autonome Găgăuzia, ordinul ministrului culturii privind înființarea monumentului de for public se emite având la bază decizia consiliului local sau, după caz, hotărârea Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia, care exercită împuternicirile de proprietar al terenului.

(2¹) Procedura de înființare, strămutare și desființare a monumentelor de for public se aprobă prin ordinul ministrului culturii.

(3) Lucrările de edificare a monumentelor de for public vor începe doar după emiterea ordinului ministrului culturii, în corespundere cu proiectul monumentului de for public, cu proiectul amenajării terenului aferent și cu proiectul zonei de protecție a monumentului de for public, avizate de Ministerul Culturii, în modul stabilit de legislația privind autorizarea executării lucrărilor de construcție.

(3¹) Autorul monumentului de for public este selectat prin concurs organizat în baza Regulamentului-cadru privind organizarea concursului de selectare a autorului monumentului de for public sau al operei comemorative de război, elaborat și aprobat de Guvern.

(4) Instalarea în spațiile publice a operelor importate, inclusiv a celor provenite din donații, executate de artiști plastici de peste hotarele Republicii Moldova se efectuează urmînd procedura legală descrisă la alin.(2) și (3), în baza unei recomandări scrise privind opera și calitățile ei artistice, emisă de autoritatea publică centrală în domeniul artelor plastice din țara de origine a operei.

(5) Strămutarea monumentelor de for public se efectuează urmînd procedura legală descrisă la alin.(1), (2) și (3).

(6) Instalarea monumentelor de for public în zonele de protecție a edificiilor cu statut de monument istoric sau în zonele construite protejate se va realiza doar după coordonarea prealabilă a locului de amplasare cu autoritatea publică centrală în domeniul protejării patrimoniului cultural.

(7) Monumentele de for public edificate cu respectarea prevederilor legale sînt clasate în mod automat în categoria B.

(8) Mozaicurile, plăcile comemorative, picturile murale sau reliefurile pe fațadele construcțiilor cu acces vizual în spațiul public se înființează prin ordinul ministrului culturii, în baza acordului proprietarului construcției pe care acestea urmează a fi instalate.

(9) Lucrările de instalare sau strămutare a mozaicurilor, a plăcilor comemorative, a picturilor murale sau a reliefurilor pe fațadele construcțiilor se realizează în corespundere cu proiectul monumentului de for public, avizat de Ministerul Culturii.

[Art.7 modificat prin Legea nr.179 din 18.07.2024, în vigoare 05.08.2024]

[Art.7 modificat prin Legea nr.95 din 11.06.2020, în vigoare 03.08.2020]

[Art.7 modificat prin [Legea nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Articolul 8. Zona de protecție

(1) Fiecare monument de for public dispune de zonă de protecție, care se desfășoară perimetral, de jur-împrejurul terenului monumentului de for public, pe o rază de la 50 la 100 de metri. Pentru monumentele de for public care nu dispun de teren propriu, cum ar fi plăcile comemorative, zona de protecție se stabilește începînd de la suprafața construcției pe care ele sînt amplasate, pe o rază de minimum 20 de metri.

(2) Traseul exact al zonei de protecție se stabilește prin intermediul planului zonei de protecție a monumentului de for public. Delimitarea se operează pe baza reperelor topografice, geografice sau urbanistice, ținînd cont de particularitățile cadrului urbanistic și/sau natural existent (hotare proprietăți/unități cadastrale, relief etc.). Planul zonei de protecție este parte componentă a documentației de proiect privind edificarea monumentului de for public, precum și a dosarului de inventariere a monumentului de for public. Zona de protecție a monumentului de for public se reflectă în mod obligatoriu în documentația de urbanism a localității. Metodologia de delimitare a traseului zonei de protecție se aprobă prin ordinul ministrului culturii.

(3) În caz de intersectare, prin suprapunere parțială, a zonelor de protecție a două sau mai multe monumente de for public, pentru aceste monumente se instituie o zonă unificată de protecție, în documentația urbanistică fiind marcat hotarul unic exterior al acestei zone.

(4) În planurile și regulamentele de urbanism, aprobate și avizate conform legislației în vigoare, vor fi prevăzute reglementări speciale de construire în zonele de protecție a monumentelor de for public. În zona de protecție pot fi instituite servituți de utilitate publică.

[Art.8 în redacția [Legii nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Articolul 9. Protejarea monumentelor de for public

(1) Protejarea monumentelor de for public reprezintă un sistem de măsuri cu caracter juridic, administrativ, financiar, științific și tehnic, care urmăresc cercetarea, inventarierea, clasarea, evidența, conservarea, restaurarea, paza, întreținerea și punerea în valoare a monumentelor de for public.

(2) Evidența, inventarierea, întreținerea, conservarea și restaurarea monumentelor de for public se realizează în conformitate cu normele științifice și tehnice în domeniu.

(3) Edificarea sau strămutarea monumentului de for public fără aprobări legale, intervențiile constructive neautorizate în zona lui de protecție, efectuarea neautorizată de inscripții, înscrisuri, desene

sau orice alte acțiuni care conduc la distrugerea, degradarea, schimbarea datelor istorice ori a înfățișării monumentului de for public sînt interzise.

(4) Demontarea monumentului de for public edificat fără aprobări legale, reinstalarea la locul inițial a monumentului de for public strămutat fără aprobări legale, precum și aducerea în starea inițială a terenului afectat urmează a fi realizate din contul persoanelor juridice sau fizice care au inițiat, finanțat și executat lucrările de edificare/strămutare a monumentului fără obținerea prealabilă a aprobărilor legale.

(5) Protejarea monumentelor de for public este parte componentă a strategiilor de dezvoltare durabilă economico-socială, turistică, urbanistică și de amenajare a teritoriului, la nivel național și local.

(6) Inspectarea în teren a monumentelor de for public și a zonelor lor de protecție, a șantierelor de intervenție asupra acestora, asigurarea respectării legislației în domeniul ocrotirii monumentelor de for public, întocmirea proceselor-verbale cu privire la contravenție, în cazurile de constatare a contravențiilor, elaborarea și înaintarea planului de remediere a lucrărilor ilegale la monumentele de for public și în zonele lor de protecție se întreprind de către Agenția de Inspectare a Monumentelor.

[Art.9 completat prin [Legea nr.179 din 18.07.2024](#), în vigoare 05.08.2024]

Capitolul III

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU MONUMENTELE DE FOR PUBLIC

Articolul 10. Consiliul Național pentru Monumentele de For Public

(1) Consiliul Național pentru Monumentele de For Public (denumit în continuare *Consiliu*) este un organism metodic-științific de specialitate în domeniul monumentelor de for public, care funcționează pe lângă Ministerul Culturii.

(2) Consiliul funcționează în baza unui regulament de organizare și funcționare aprobat de Guvern.

(3) Numirea membrilor Consiliului se face la propunerea direcției de specialitate a Ministerului Culturii, prin ordin al ministrului culturii, pentru un mandat de 3 ani.

(4) Independența opiniei membrilor Consiliului în adoptarea avizelor Consiliului este garantată prin prezenta lege.

[Art.10 modificat prin [Legea nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Articolul 11. Atribuțiile Consiliului

Principalele atribuții ale Consiliului sînt următoarele:

a) examinează concepția și ținuta artistică a proiectelor de monumente de for public și le avizează conform fazelor de execuție;

b) examinează și avizează proiectele de amplasare a monumentelor de for public, de delimitare a zonelor lor de protecție și de amenajare a terenului aferent;

c) avizează clasarea, declasarea și schimbarea grupei de clasare a monumentelor de for public;

d) avizează documentația privind intervențiile asupra monumentelor de for public existente și intervențiile în zonele lor de protecție;

e) avizează reamplasarea în spații publice a sculpturilor monumentale rezultate în urma organizării de tabere de creație plastică.

Articolul 12. Retribuirea membrilor Consiliului

Retribuirea membrilor Consiliului se efectuează în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare, în limitele mijloacelor prevăzute în bugetul de stat pentru autoritatea publică centrală de specialitate.

Capitolul IV

TRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ȘI LOCALE

Articolul 13. Atribuțiile Ministerului Culturii

(1) Ministerul Culturii este autoritatea publică centrală responsabilă de domeniul realizării și protejării monumentelor de for public.

(2) Ministerul Culturii are următoarele atribuții:

a) elaborează și aprobă Regulamentul privind registrul național și registrele locale ale monumentelor de for public, precum și alte regulamente și indicații metodologice în vederea completării cadrului juridic din domeniul monumentelor de for public;

a¹) elaborează Registrul național al monumentelor de for public și îl înaintează spre aprobare Parlamentului;

b) ține evidența centralizată a monumentelor de for public de categoria A, conform Registrului național al monumentelor de for public;

b¹) ține Baza națională de date privind monumentele de for public;

c) actualizează, în bază de liste adiționale, Registrul național al monumentelor de for public și îl înaintează spre aprobare Parlamentului;

d) eliberează avize pentru documentația privind amplasarea și realizarea monumentelor de for public;

e) eliberează avize pentru documentația privind intervențiile asupra monumentelor de for public edificate, precum și intervențiile în zonele lor de protecție;

f) autorizează persoane fizice sau juridice pentru a efectua intervenții asupra monumentelor de for public;

g) asigură inspecția și controlul propriu la monumentele de for public înscrise în Registrul național al monumentelor de for public privind starea lor de conservare și respectarea avizelor de specialitate emise;

h) susține programe și proiecte de punere în valoare a monumentelor de for public înscrise în Registrul național al monumentelor de for public, inclusiv programe și publicații pentru animarea culturală și stimularea interesului public față de acestea;

i) exercită alte atribuții prevăzute de lege.

[Art.13 modificat prin [Legea nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Articolul 14. Atribuțiile autorităților administrației publice locale

(1) Autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea și autoritățile administrației publice ale unității teritoriale autonome Găgăuzia au următoarele atribuții:

a) elaborează și aprobă registrele monumentelor de for public de categoria B situate în raza lor teritorială;

a¹) includ și exclud din registrele monumentelor de for public de categoria B monumentele de for public edificate în raza lor teritorială;

b) realizează evidența detaliată, prin dosare de inventariere, și asigură protejarea monumentelor de for public de categoriile A și B situate în raza lor teritorială;

b¹) remit Ministerului Culturii un exemplar al dosarelor de inventariere a monumentelor de for public, în format electronic, în vederea completării Bazei naționale de date privind monumentele de for public;

c) prevăd, după caz, în proiectele bugetelor proprii resurse financiare pentru protejarea și întreținerea monumentelor de for public situate în raza lor teritorială.

(2) Autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi au următoarele atribuții:

[Lit.a)-a¹) alin.(2) art.14 abrogate prin [Legea nr.179 din 18.07.2024](#), în vigoare 05.08.2024]

a²) emit acte permissive în domeniul urbanismului și construcțiilor privind conservarea, restaurarea sau edificarea monumentelor de for public și amenajarea terenului aferent;

b) în termen de 3 luni de la edificarea monumentului de for public, iau în evidență informațiile aferente pentru a le utiliza la următoarea actualizare a documentației de amenajare a teritoriului și de urbanism;

c) asigură protejarea și punerea în valoare a monumentelor de for public aflate pe teritoriul subordonat;

d) sesizează, în decurs de 48 de ore, consiliile raionale/ municipale și Ministerul Culturii atunci când

constată încălcări ale regimului juridic al monumentelor de for public.

[Art. 14 modificat prin Legea nr.179 din 18.07.2024, în vigoare 05.08.2024]

[Art. 14 modificat prin [Legea nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Articolul 15. Atribuțiile proprietarilor și ale titularilor dreptului de administrare

În scopul protejării monumentelor de for public, proprietarii și titularii dreptului de administrare asupra acestora sînt obligați:

- a) să întrețină monumentele de for public astfel încît acestea să nu fie afectate;
- b) să folosească și să întrețină, în condițiile legii, imobilele pe care se află amplasate monumentele de for public astfel încît acestea din urmă să nu fie afectate;
- c) să înștiințeze în scris Ministerul Culturii, precum și consiliul local al unității administrativ-teritoriale în a cărei rază teritorială se află, despre orice modificare sau degradare fizică a monumentelor de for public;
- d) să asigure accesul specialiștilor la monumentele de for public în vederea constatării stării lor de conservare, precum și pentru operațiuni de expertizare și de evidență;
- e) să obțină avizele pentru toate intervențiile planificate asupra monumentelor de for public sau în zonele lor de protecție, potrivit legii;
- f) să permită efectuarea lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare, precum și a altor lucrări, dacă acestea sînt inițiate și finanțate de persoane fizice sau juridice abilitate în condițiile legii;
- g) să asigure condiții de vizitare, fotografiere și filmare a monumentelor.

[Art. 15 modificat prin [Legea nr.232 din 10.11.2017](#), în vigoare 08.12.2017]

Capitolul V

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREZENTEI LEGI

Articolul 16. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

(1) Persoanele fizice și juridice răspund civil, contravențional și penal pentru încălcarea prevederilor prezentei legi.

(2) Constituie încălcări ale prezentei legi:

- a) edificarea, modificarea sau restaurarea monumentelor de for public fără aprobări legale, precum și intervențiile constructive neautorizate în zonele lor de protecție;
- b) strămutarea monumentelor de for public fără aprobări legale;
- c) neîndeplinirea atribuțiilor legate de executarea lucrărilor de îngrijire și conservare/restaurare a monumentelor de for public de îndată ce s-a constatat necesitatea acestor lucrări, precum și împiedicarea executării lor;
- d) efectuarea neautorizată de inscripții, înscrisuri, desene sau orice alte acțiuni care conduc la distrugerea, degradarea, schimbarea datelor istorice ori a înfățișării monumentelor.

(3) Distrugerea sau deteriorarea intenționată a monumentelor de for public se pedepsește conform [Codului penal](#).

(4) Prejudiciul material cauzat monumentelor de for public sau componentelor acestora de către persoane fizice sau juridice urmează a fi reparat în modul stabilit de legislație.

(5) Repararea prejudiciului cauzat monumentelor de for public și componentelor acestora se efectuează în mod benevol sau în baza unei hotărîri judecătorești.

Capitolul VI

DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE

Articolul 17.

Autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea:

- a) în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, vor transmite Ministerului Culturii date privind numărul, amplasamentul și starea tehnică a monumentelor de for public aflate pe teritoriul administrat care întrunesc condițiile prevăzute la art.4;
- b) în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, vor perfectă documentația

necesară înregistrării monumentelor de for public existente și a zonelor lor de protecție în documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului, precum și în cea cadastrală. Un exemplar al acestei documentații se va transmite Ministerului Culturii.

Articolul 18.

Guvernul, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi:

- a) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;
- b) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;
- c) va asigura executarea prezentei legi de către autoritățile administrației publice centrale și locale.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Chișinău, 30 septembrie 2011.

Nr.192.